

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ УКРАЇНИ (кінець XX поч. XXI ст.)

zasady zastosovania paradyhmalnoho modeliuvannia u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv [Theoretical and methodological principles of the application of the paradigmatic modeling in the process of future teachers' professional training]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Ternopil, 42 p. [in Ukrainian].

12. Slovnyk ukraïnskoi movy: v 11 tomakh [The Dictionary of Ukrainian language]. Kyiv. Vol. 8, 1977, p. 298; Vol. 9, 1978, p. 137. [in Ukrainian].

13. Tsymbalaru, A. D. (2016). Osvitnii prostir: sutnist,

struktura i mekhanizmy stvorennia. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal* [The learning environment: essence, structure, and a principle of creation]. No. 1, pp. 41 – 50. [in Ukrainian].

14. Tsymbalaru, A. D. (2014). Teoretychni ta dydaktyko-metodychni zasady pedahohichnoho proektuvannia osvithnoho prostoru v shkoli I stupenia [Theoretical and didactic-methodical principles of the pedagogical planning of the learning environment in a primary school]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 41 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.09.2020

УДК 37.015.31:373.01-057.8(477)'19/20'

DOI:

Леся Терлецька, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри практики англійської мови
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ УКРАЇНИ (кінець XX поч. XXI ст.)

У статті розглянуто окремі принципи навчальної діяльності, які найефективніше впливають на формування пізнавальної активності учнів. Проведено аналіз теоретичних праць вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів, який свідчить, що у контексті дослідження шляхів реалізації принципів формування пізнавальної активності учнів у навчанні не існує однозначного тлумачення сутності цього поняття. Однак можна стверджувати, що пізнавальна активність учнів у навчальній діяльності заснована на засадах гуманізації й демократизації, індивідуалізації та диференціації освітнього процесу, у якому враховуються вікові та індивідуальні особливості його учасників, а характеристикою кінцевого результату здобуття освіти вважають компетентність.

Ключові слова: пізнавальна активність; принципи; реалізація; учні; навчальна діяльність.

Літ. 12.

**Lesya Terletska, Ph.D.(Pedagogy), Senior Researcher of the English Language Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University**

WAYS TO IMPLEMENT THE PRINCIPLES OF FORMATION OF COGNITIVE ACTIVITY OF PUPILS IN THE EDUCATIONAL ACTIVITIES OF SECONDARY SCHOOLS OF UKRAINE (end of XX beginning of XXI century)

The article considers some principles of educational activity that most effectively influences the formation of cognitive activity of pupils. The analysis of theoretical works of domestic and foreign teachers and psychologists is carried out, which shows that in the context of research there is no unambiguous interpretation of essence of this concept. However, it can be argued that the cognitive activity of pupils in learning is based on the principles of humanization and democratization, individualization and differentiation of the educational process, which takes into account the age and individual characteristics of its participants, and the end result of education is considered to be the competence.

In the late twentieth and early twenty-first century, the idea of educating in pupils the active learning was one of the fundamental progressive ideas of pedagogy. Scientists were well aware that the school is an instrument of transformation of society. Educators sought to change the very technology of learning: to involve the pupil in the active "creation" of himself, replacing the old reproductive methods with active cognitive activity. The aim was to create a new ideal school, built on the principles that would implement the formation of cognitive activity of pupils in terms of competence, individualization, focus on multilevel, problem-based, developmental, educational learning and creativity, which in turn would provide training for active, independent people, ready to working life and armed with the necessary knowledge and skills.

Today the issues of democratic and humanistic guidelines of modern Ukrainian education, personality-oriented education and upbringing are being actively developed. They are manifested in the principles of formation of cognitive activity of pupils and educational relations, moral culture of participants in the educational process,

educational training and more. This means to ensure such an educational process, which is focused on improving both the surrounding reality and each individual in particular.

Keywords: *cognitive activity; principles; realization; pupils; an educational activity.*

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток сучасного суспільства на засадах гуманізації й демократизації зумовлює нагальну необхідність у вихованні представників підростаючого покоління як ініціативних, високоморальних особистостей, які беруть активну участь у різних сферах його життєдіяльності та активно взаємодіють з іншими людьми. Виявом гуманізації формування пізнавальної активності є зосередженість на актуальних і перспективних інтересах особистості, створення умов для індивідуалізації та диференціації освітнього процесу, засвоєння традицій, історії народу тощо.

Упродовж 90-х рр. XX ст. та на початку XXI ст. ведуться дослідження шляхів реалізації принципів формування пізнавальної активності учнів, що стосуються забезпечення компетентності, індивідуалізації, орієнтації на різномірне, проблемне, розвивальне, виховне навчання та творчість. Ці орієнтири створюють можливість успішного застосування на практиці, у майбутній науково-дослідницькій і громадській роботі.

Аналіз досягнень з проблеми. У науковій літературі питання реалізації принципів формування пізнавальної активності особистості отримало певне висвітлення. Відтак теоретичне обґрунтування демократичних та гуманістичних процесів і принципів в українській системі освіти та її інтегрування до єдиного освітнього простору, а також важливі тенденції й перспективи відображені у працях А. Алексюка, О. Вишневського, І. Зязюна О. Квас, О. Кобрій, О. Савченко та ін. Водночас на принципі урахування вікових та індивідуальних особливостей акумулюється увага таких учених, як І. Бех, Г. Костюк, С. Максименко, І. Подласий та ін. [2], [4], [5]. Принцип компетентності був предметом дослідження у працях О. Овчарук, О. Савченко, А. Маркової, А. Петровського, Ю. Татура, А. Хуторського, які характеристикою кінцевого результату здобуття освіти вважають компетентність [6], [8], [11]. Важливим принципом формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності є індивідуалізація та проблемність, які зазначені у працях М. Фіцули, А. Фурмана та ін. У цьому контексті принцип творчості чи креативності не є новим у педагогічній думці досліджуваного періоду. На необхідності розвитку творчої особистості наполягали такі вчені як Д. Богоявленська, Е. Помиткін, Г. Костюк, А. Маслоу, С. Максименко, В. Щадриков, В. Ямницький

та ін., які пов'язували творчість не лише з творчими здібностями. Спробу обґрунтування усіх цих принципів як основних у формуванні пізнавальної активності учнів у навчанні зробила Л. Терлецька [9].

Водночас упродовж тривалого періоду шляхи реалізації принципів формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності комплексно не розглядалися. Отже, актуальність обраної теми зумовлюється потребами практики і недостатністю науково-педагогічної розробки з цього питання.

Мета статті – розкрити шляхи реалізації принципів формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності загальноосвітніх шкіл України у другій половині XX – на початку XXI ст.

Основний матеріал дослідження. Процес розвитку педагогічної науки позначений різним обґрунтуванням системи дидактичних принципів і трактування окремих з них [10, 113]. Оскільки під “принципами навчання” (принципами дидактики) розуміють визначену систему вихідних, основних дидактичних вимог, установок до процесу навчання, виконання яких забезпечує ефективність практичної діяльності [3, 222], то принципами формування пізнавальної активності учнів у навчанні загальноосвітніх шкіл України вважатимемо систему ідей, які лежать в основі дидактики. Йдеться про основні, вихідні положення, які впливають зі встановлених наукою закономірностей і стосуються усього педагогічного процесу у загальноосвітніх школах України [9].

Принцип демократизації формування пізнавальної активності учнів означає вільний вибір з урахуванням їх можливостей і потреб, включення діяльнісно-творчого компонента, що забезпечують виховання і розвиток особистості. Сучасні дослідники, як зазначає Б. Ступарик, твердять про визнання українськими педагогами ідей вільного виховання особистості (О. Залужний, В. Протопопов, І. Соколянський та ін.) і захисту процесу становлення яскравої індивідуальності (О. Дзерович, В. Пачовський та ін.) [7]. Відтак, виявом демократизації у формуванні пізнавальної активності учнів є орієнтація на сформованість таких якостей характеру, як працьовитість, самостійність, ініціативність, які, безперечно, потребують насамперед досвіду трудової діяльності. Звідси у статтях О. Кобрій знайшло відображення намагання акцентувати увагу на

вихованні працьовитості, а не любові до праці [1].

Метою навчання та виховання є очікування зміни особистості в результаті реалізації системи навчально-виховних дій, становлення різнобічно, гармонійно розвиненої людини. У контексті цього принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності забезпечує планомірний, поступовий розвиток.

Так, Г. Костюк виходив з того, що індивід є частиною біологічної системи, яка визначає його фізичний розвиток, і водночас соціальної, що зумовлює становлення його як особистості: “Особистість по відношенню до суспільства – “підсистема”, але разом з тим вона сама є складною системою, цілісною системою систем, внутрішньо пов’язаних між собою, ієрархізованих” [2, 133]. Учений стверджував, що особистості, яка формується, необхідний рух – від нижчих до вищих рівнів її онтогенетичного розвитку. В цьому висхідному русі “зовнішні причини завжди діють через внутрішні умови”, у ньому виявляється незворотна послідовність основних стадій історії розумового розвитку дитини, що здійснюється у процесі її навчання і виховання [2]. Таким чином, урахування специфічних законів розумового розвитку зводиться до врахування послідовності стадій розвитку інтелекту, від яких, на нашу думку, залежить порівняне формування пізнавальної активності учнів у навчанні.

Вікові особливості (і можливості) учня, звісно, визначаються не тільки попереднім навчанням, а й рівнем дозрівання, працездатності нервової системи, яка є визначуване генотипом послідовне становлення всіх систем організму. Навчання сприяє дозріванню нервової системи. Ці внутрішні процеси теж пов’язані із взаємовідносинами дитини з навколишнім середовищем, її виховання. “Вищу межу” вікових можливостей, за І. Бехом і С. Максименком, визначає генотипічна сторона дозрівання, оскільки вплив навчання на розвиток опосередковується віковими й індивідуальними особливостями дітей [4, 32]. Водночас І. Подласий зазначає, що врахування індивідуальних особливостей учнів у навчанні та вихованні – це не пристосування мети та змісту навчання і виховання до окремого учня, а пристосування прийомів, методів і форм педагогічного впливу до індивідуальних особливостей з метою забезпечення запрограмованого рівня розвитку особистості. Вчений стверджує, що такого підходу потребують насамперед важкі вихованці, малоздібні учні, а також діти з чітко вираженою затримкою розвитку [5, 123]. Такий підхід створює

найсприятливіші можливості для розвитку пізнавальних сил, схильності й обдарувань кожного учня, формування пізнавальної активності, яка на різних вікових етапах має свої особливості, без урахування яких неможливий подальший розвиток дитини.

Відтак необмеженість можливостей людського мозку покладено в основу концепції розвивального навчання, розробленої педагогами і психологами. Її сутність – правильно організоване навчання може і повинно стимулювати розвиток учнів. Досвід такого навчання переконує, що залучення учнів до активної розумової діяльності значною мірою сприяє розвитку інтелектуальних задатків і здібностей [10, 53]. З оволодінням інформацією пов’язана така вимога, як орієнтація на принцип компетентності, що є виявом компетентнісного підходу формування пізнавальної активності у навчальній діяльності учнів. Так, О. Овчарук та О. Савченко пропонують створювати особистісний зміст навчання із залученням досвіду діяльності та емоційного ставлення до неї, відтак підкреслюючи значення досвіду діяльності [6].

Перелік ключових компетентностей, визначений на симпозіумі Ради Європи, присвяченому цьому питанню проаналізував А. Хуторський. Уміння одержувати користь із досвіду, пов’язувати знання, розв’язувати проблеми, а також самостійно здобувати інформацію, досліджувати документи, виявляти стійкість у висловлюванні своєї позиції, співпрацювати, домовлятися, братися за справу і нести відповідальність за неї, адаптуватися до умов та знаходити нові рішення тощо мають достатньо креативну спрямованість [11, 109–110]. Педагог пояснює значення понять компетенції та компетентності, зазначаючи, що остання є результатом оволодіння певною компетенцією і включає особистісне ставлення до предмета діяльності [11, 111–112].

Зауважимо, що А. Маркова, як і А. Петровський, Ю. Татур, А. Хуторський, характеристикою кінцевого результату здобуття освіти вважають компетентність, що поширюється на різні сфери життєдіяльності людини – педагогічну, соціально-психологічну, комунікативну, інформаційну, професійну тощо. Це свідчить про узагальнену модель якості і значне розповсюдження діяльності фахівця, оскільки компетентність, окрім знань, умінь, навичок, включає його ціннісні орієнтації, здатність особистості до діяльності [8, 23–26].

Важливим принципом формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності є індивідуалізація та проблемність. Так, М. Фіцула стверджує, що від природи діти мають різні

інтелектуальні здібності. Тому шкільні навчальні програми передбачають створення однакових умов для розвитку задатків і здібностей усіх учнів, наявних у кожного в різному поєднанні [10, 54]. Звідси для урахування індивідуальних відмінностей в інтелектуальному розвитку вчителі керуються принципом індивідуального підходу до кожного вихованця, організації диференційованого навчання.

Реалізуючи цей принцип, учитель ураховує рівень розумового розвитку дітей, їх знань і вмінь, пізнавальної та практичної самостійності, інтересів, вольового розвитку, працездатності. Вчитель повинен уважно вивчати кожного учня, знати його індивідуальні інтереси та здібності, розвиток і домашні умови та ін. [10, 118]. Водночас значної уваги потребує виявлення причин відхилень у навчально-пізнавальній діяльності окремих учнів та їх усунення. Таким чином, учитель повинен не тільки організувати індивідуальне навчання, але й надати реальну допомогу, враховуючи всі ці особливості.

Принцип індивідуалізації та проблемності формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності передбачає, що межа можливостей у кожної особистості індивідуальна. Уже сама постановка завдання (визначення його проблеми) для кожного учня зокрема дає йому змогу включитися у пошукову чи дослідницьку роботу, напружити психічну, духовну, соціальну чи фізичну сфери, долати труднощі, вдосконалюватися.

Відтак, розв'язуючи проблемну ситуацію, яка викликає труднощі, учень повинен проявити свою пізнавальну активність, на формування якої і впливає ця ситуація. А отже, вчитель повинен давати не тільки кількісну, але й якісну оцінку завданням. Саме він має підібрати систему навчальних завдань оптимальної проблемності для кожного учня. Тільки в цьому випадку досягається глибоке розуміння матеріалу, розвиток пізнавальної мотивації та інтелектуально-вольових здібностей, формування пізнавальної активності у навчальній діяльності [9].

Принцип самостійності формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності тісно пов'язаний з самою діяльністю. Адже формування пізнавальної активності учнів забезпечується, зокрема, і використанням методів, форм організації навчання, які спонукають учнів до самостійної пізнавальної діяльності. Система знань при цьому засвоюється не в готовому вигляді, а в процесі активної самостійної розумової діяльності учня, у результаті чого знання стають його досягненням і дають йому змогу в певних умовах здійснювати творчу діяльність [3, 232].

Відтак Г. Щукіна, аналізуючи активізацію діяльності учнів, стверджує, що це не тільки процес управління активністю учнів, але й процес активізації діяльності самими учнями, тобто їх самостійність. Працездатність та саморегуляція учня, як наголошує педагог, залежить від його діяльної позиції у навчальному процесі, у ситуаціях, які спонукають до самостійних рішень і самостійних дій, до вільного вибору завдань, до творчої діяльності, у самоперевірці й аналізі результатів своєї діяльності, у висловлюванні суджень та їх обґрунтуванні [12, 135–137]. Звідси поєднання різних видів діяльності в навчальному процесі, безумовно, підвищує його ефективність, адже спонукає учнів до активності та самостійності учнів.

Принцип творчості чи креативності не є новим у педагогічній думці досліджуваного періоду. На необхідності розвитку творчої особистості наполягали такі вчені, як Д. Богоявленська, Г. Костюк, А. Маслоу, С. Максименко, В. Щадриков, В. Ямницький та ін., які пов'язували творчість не лише з творчими здібностями [2], [4]. Саме тому принцип творчості є одним з проведених у формуванні пізнавальної активності учнів.

Творча індивідуальність дитини виявляється насамперед у пізнавальній діяльності, при цьому активність – це показник якісної характеристики особистісних пізнавальних потреб. Розвиток і стан таких потреб дитини має соціально-історичний характер і реалізується тільки при взаємодії з дорослими [2]. А отже, особливе місце посідає проблема взаємодії учителя й учнів, роль спільної діяльності, спілкування та діалогу у процесі формування творчої пізнавальної активності.

Висновки. Отже, у кінці XX – на початку XXI ст. ідея виховання в учнів активності у навчанні належала до фундаментальних прогресивних ідей педагогіки. Вчені цілком усвідомлювали, що школа є знаряддям перетворення суспільства. Освітня прагнули змінити саму технологію навчання: залучити учня до активного “створення” самого себе, замінюючи старі репродуктивні методи на активну пізнавальну діяльність. Прагнулося створити нову ідеальну школу, збудовану на принципах, які реалізовували б формування пізнавальної активності учнів, що стосуються забезпечення компетентності, індивідуалізації, орієнтації на різномірне, проблемне, розвивальне, виховне навчання та творчість, що своєю, чергою, забезпечувало б підготовку активних, самостійних людей, готових до трудового життя і озброєних необхідними знаннями й навиками.

Відтак сьогодні активно розробляються питання демократичних і гуманістичних орієнтирів сучасного українського виховання, особистісно орієнтованого навчання й виховання. Вони виявляються у принципах формування пізнавальної активності учнів та виховних відносин, моральної культури учасників навчально-виховного процесу, виховному навчанні тощо. Це означає забезпечення такого освітнього процесу, який зорієнтований на вдосконалення як навколишньої дійсності, так і кожної особистості зокрема. Водночас ставляться вимоги забезпечення підготовки до повноцінної життєдіяльності, якісної освіти впродовж усього життя, що мали б стосуватися навчальних дисциплін та успішного розв'язання життєвих проблем.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі передбачають узагальнення усіх цих підходів та комплексне дослідження демократизації формування пізнавальної активності учнів у навчанні в руслі ідей демократизації освіти. Питання формування пізнавальної активності учнів у навчанні також потребує використання цього досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кобрій О. Проблема змісту виховання працьовитості особистості у трудовій діяльності. *Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал*. Дрогобич, 2006. № 6 (21). С. 55 – 58.
2. Костюк Г. Здібності та їх розвиток у дітей. Київ, 1963. С. 46 – 52.
3. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. 2-ге вид., випр. і доп. Харків, 2002. 400 с.
4. Максименко С. Д. Проблема психічного розвитку особистості і вдосконалення навчального процесу. Київ, 1979. № 7 – 8. С. 28 – 32. С. 20 – 25.
5. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студ. пед. вузов : в 2 кн. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. М. Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 576 с.
6. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук*. Київ, 2004. С. 34 – 47.
7. Ступарик Б. Національна школа : витоки, становлення : навч.-метод. посіб. Київ, 1998. 336 с.
8. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста. *Высшее образование сегодня*. 2004. № 3. С. 20 – 26.
9. Терлецька Л. П. Формування пізнавальної активності учнів у навчальній діяльності загальноосвітніх шкіл України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич, 2015. 213 с.
10. Фіцула М. М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагог. закладів освіти. Київ, 2001. 528 с.
11. Хуторський Ф. В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. Москва, 2003. 416 с.
12. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : учеб. пос. для студентов пед. ин-тов. Москва, 1979. 160 с.

REFERENCES

1. Kobriy, O. (2006). Problema zmistu vyhovannia praziovytosti osobystosti u trudoviy dialnosti [The problem of the content of education of person's diligence in labor activity]. "Youth and Market". *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych. Vol.6 (21), pp. 55–58. [in Ukrainian].
2. Kostyuk, G. (1963). Zdibnosti ta yix pozvytok u ditei [Abilities and their development in children]. Kyiv. pp. 46 – 52. [in Ukrainian].
3. Lozova, V. I. (2002). Teoretychni osnovy vyhovannia i navchannia : navch. posib. dlia stud. ped, navch. zakl. [Theoretical foundations of education and training]. Kharkiv, 400 p. [in Ukrainian].
4. Maksymenko, S. D. (1979). Problema psyhichnoho rozvytku osobystosti i vdoskonalennia navchalnoho procesu [The problem of mental development of personality and improvement of educational process]. Kyiv, no. 7 – 8. pp. 28 – 32. pp. 20 – 25. [in Ukrainian].
5. Podlasy, I.P. (2000). Pedahohika. Novyi kurs : uchebnik dlia stud. ped vuzov : v 2 kn. Kn. 1: Obshchie osnovy. Proces obuchenia [Pedagogy. New course: in 2 books. Book. 1: General basics. The learning process]. Moscov, 576 p. [in Russian].
6. Savchenko, O. Y. (2004). Uminnost' vchytysia yak klyuchova kompetentnist zahalnoyi serednoyi osvity [Ability to learn as a key competence of general secondary education]. *Competence approach in modern education: the world experience and Ukrainian perspectives: library on educational policy* (Ed.). O. V. Ovcharuk. Kyiv. pp. 34 – 47. [in Ukrainian].
7. Stuparyk, B. (1998). Nacionalna shkola : vytyky, stanovlennia : navch. metod. posib. [National school: origins, formation]. Kyiv. 336 p. [in Ukrainian].
8. Tatur, Yu. G. (2004). Kompetentnost v ctrukture

**ОРГАНІЧНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗИЧНОГО АСПЕКТУ
В ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ТИЧІНИ**

modeli kachestva podgotovki specialista [Competence in the structure of the model of quality of specialist training]. *Higher education today*. No. 3. pp. 20 – 26. [in Russian].

9. Terletska, L. P. (2015). Formuvannia piznavalnoyi aktyvnosti uchniv u navchalniy diialnosti zahalnoosvitnich shkil Ukrainy (dryha polovyna XX – pochatok XXI st.) [Formation of cognitive activity of pupils in the educational activity of secondary schools of Ukraine (second half of the XX – beginning of the XXI century)]. *Candidate's thesis*. Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Drohobych, 213 p. [in Ukrainian].

10. Fitsula, M. M. (2001). *Pedahohika : Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchych pedahoh. zakladiv osvity* [Pedagogy: A textbook for students of higher education. educational institutions]. Kyiv. 528 p. [in Ukrainian].

11. Khutorsky, F V. (2003). *Didakticheskaia evristika. Teoriia i tehnologiiia kreativnogo obychnia* [Didactic heuristics. Theory and technology of creative learning]. Moscow. 416 p. [in Russian].

12. Shchukina, G. I. (1979). *Aktivizaciia poznavatelnoyi deiatelnosti uchashchihcia v uchebnoy procese : ucheb. pos.* [Activation of cognitive activity of students in the educational process]. Moscow. 160 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 14.09.2020

УДК 821.161.2:78

DOI:

Ірина Кузьміна, викладач словесних дисциплін
Луцького педагогічного коледжу
Юлія Коляда, викладач музичних дисциплін
Луцького педагогічного коледжу

**ОРГАНІЧНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗИЧНОГО АСПЕКТУ В ПОЕТИЧНІЙ
ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ТИЧІНИ**

У статті розглянуто окремі аспекти органічності функціонування музичного аспекту в поетичній творчості Павла Тичіни. Висвітлено сучасні концептуальні підходи до поезії та музичного мистецтва. Проведений комплексний аналіз життєвого шляху автора. Розкрито особливості поетично-музичної творчості П. Тичіни. Схарактеризовано сприятливі соціальні й психологічні умови, в контексті музичної діяльності, розвитку творчої поетики, що засвідчує високий професійний рівень автора.

Ключові слова: синтез музики; ритм; форма; гармонія; поліфонізм; П. Тичіна.

Лит. 8.

Iryna Kuzmina, Lecturer of the Verbal Disciplines
Lutsk Pedagogical College
Yuliya Kolyada, Lecturer of the Music Disciplines
Lutsk Pedagogical College

**ORGANICITY OF FUNCTIONING OF THE MUSICAL ASPECT IN PAVLO TYCHYNA'S
POETIC CREATIVITY**

Music and poetry have a lot in common in their nature, because in poetry there are patterns of musical art. It is a state of mind, a key to understanding the surrounding space, the perfection of works of art, the history of its people – all this we can see in the work of Pavlo Tychna, especially in his early works.

Examining the life of the famous poet, publicist, literary critic, translator Pavlo Tychna, we found the little-known facts about the poet's creative path. The versatility of his poetic genius is deeply intertwined with musical creativity. Based on the analysis of the creative path, it was found that the figure of Pavlo Tychna, in the context of musical activity, is insufficiently studied, and requires a detailed analysis, which led to the concept of this research. That is why the aim of the article was to analyze the organic functioning of P. Tychna's musical origins in poetic creativity. It was discovered that he by nature had an absolute ear, played many musical instruments, sang in the bishop's choir. It should be noted his talent as a musicologist. He wrote his reviews of musicians and composers, edited a multi-volume collection of works by Ukrainian composer K. Stetsenko, translated librettos of operas. Pavlo Tychna promoted works by Ukrainian composers M. Lysenko, M. Leontovych, as well as world music classics. His professional activity had high reviews among musicians and musicologists.

So, we can see several diverse talents of Pavlo Tychna's personality: he was a musician, a conductor, a musicologist, and even Tychna-composer. In order to feel how free the poet felt in this area, it is worth turning the